

Sygn. akt V KK 517/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Piotr Mirek

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie G. Z.

oskarżonej z art. 152 § 2 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 23 października 2019 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Rejonowego w K.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 10 maja 2018 r., sygn. akt II AKa (...),

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 29 grudnia 2017 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 29 grudnia 2017 r., II K (...), uznał G. Z. za winną tego, że „udzieliła pomocnictwa w czerwcu 2015 r. w G. i Z., małoletniej M. Z. (lat 16) do przerywania ciąży wbrew przepisom ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. 1993.17.78 z późn. zm.) poprzez udzielenie rady, zorganizowanie i opłacenie środka transportu oraz zapewnienie o opłaceniu zabiegu w klinice B. na terenie Holandii”, to jest czynu wypełniającego dyspozycje art. 152 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 152 § 1 k.k. wymierzył oskarżonej karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na rok próby, zaś na podstawie art. 71 § 1 k.k. orzekł grzywnę w wysokości 30 stawek dziennych po 30 zł za stawkę oraz na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżoną do informowania Sądu o przebiegu okresu próby.

Apelację od tego wyroku w części dotyczącej kary na niekorzyść oskarżonej złożył prokurator zarzucając rażącą niewspółmierność (łagodność) kary pozbawienia wolności, po czym wniósł o podwyższenie jej do 10 miesięcy i określenie okresu próby na 2 lata.

Wyrokiem z dnia 10 maja 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) na podstawie art. 440 k.p.k. zmienił zaskarżony wyrok i uniewinnił oskarżoną od przypisanego jej czynu.

Prokurator Rejonowy w K. w kasacji na niekorzyść oskarżonej zarzucił Sądowi odwoławczemu „rażące naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 152 § 2 k.k. poprzez przyjęcie, iż oskarżona G. Z. swoim zachowaniem polegającym na udzieleniu pomocy małoletniej M. Z. do przerywania ciąży wbrew przepisom ustawy z dnia 07.01.1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży nie wyczerpała znamion tego przestępstwa, gdy tymczasem G. Z. poprzez udzielanie rady oraz zorganizowanie i opłacenie środka transportu a także zapewnienie środków finansowych na opłacenie zabiegu faktycznie umożliwiła tej małoletniej przerywanie ciąży, przy czym wszystkie opisane zachowania podejmowała w G. i Z., w więc na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czyli w miejscu obowiązywania cyt. ustawy, zaś sam zabieg od początku był planowany i ostatecznie został przeprowadzony

niezgodnie z warunkami dopuszczalności przerywania ciąży, co stanowiło o wyczerpaniu przez oskarżoną znamion czynu zabronionego z art. 152 § 2 k.k.”

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację obrońca oskarżonej wniósł o oddalenie tego środka zaskarżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna. Zakwestionowała ona następujące stanowisko Sądu odwoławczego, będące podstawą jego rozstrzygnięcia: *„desygnatem „przerwania ciąży z naruszeniem przepisów ustawy” z art. 152 § 2 k.k. może być tylko takie „przerwanie ciąży”, które podlega regulacjom prawa polskiego. Pojęcie to nie obejmuje zabiegów przerywania ciąży, które wykonywane są poza granicami Polski, bowiem polska ustawa nie reguluje zasad przerywania ciąży za granicą, nie można więc tam ustawy „naruszyć”. Stosuje się to także do pomocy oraz nakłaniania do przerywania ciąży dokonanych w Polsce, gdy sam zabieg jest lub ma być dokonany poza granicami Polski. niesprawiedliwe byłoby bowiem karanie za pomoc bądź nakłanianie zachowań zgodnych z prawem.”* Stanowisko to jest dosłownym powtórzeniem poglądu wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 kwietnia 2014 r., II AKa 37/14 (KZS 2014, z. 5, poz. 62 – Prok. i Pr. wkł. 2014/11 – 12/21). Sąd odwoławczy pominął jednak, że wyrok, na którym bazował, został uchylony przez Sąd Najwyższy na skutek kasacji prokuratora (zob. wyrok z dnia 20 listopada 2014 r., IV KK 257/14 – Lex nr 1941900). Sąd kasacyjny w niniejszym składzie podziela zapatrywania prawne wyrażone w tym ostatnim judykacie. Na marginesie, poza uwagą Sądu odwoławczego znalazł się także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 grudnia 2015 r., II Ka 401/15 (Lex nr 2004437), zawierający zbieżną argumentację z przedstawioną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 listopada 2014 r. (IV KK 257/14). Oczywiście, w myśl art. 8 § 1 k.p.k. sąd karny rozstrzyga samodzielnie m. in. zagadnienia prawne i nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu. Jednak obowiązkiem sądu, tu – odwoławczego, było rozważenie argumentów przemawiających za przeciwnym stanowiskiem, co w niniejszej sprawie nie nastąpiło, a czego świadectwem są pisemne motywy zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny w (...) pominął więc przy rozstrzygnięciu następujące kwestie dotyczące przestępstwa z art. 152 § 2 k.k. Pomocnictwo określone w tym przepisie nie jest formą zjawiskową przestępstwa, ponieważ kobieta ciężarna nie odpowiada karnie za przerwanie ciąży. Tym samym, pomocnictwo to nie jest niesprawczą formą współdziałania przestępczego. Odpowiedzialność za przestępstwo pomocy z art. 152 § 2 k.k. nie jest uzależniona od tego, czy kobieta podda się albo dokona aborcji. Rzeczą również jasną jest, że udzielający pomocy tylko kobiecie ciężarnej nie jest pomocnikiem sprawcy czynu z art. 152 § 1 k.k. Wobec tego, że pomocnictwo z art. 152 § 2 k.k. jest odrębnym przestępstwem, a nie wspomnianą postacią zjawiskową przestępstwa głównego (niesprawczą postacią współdziałania w tym przestępstwie), nie stosuje się do tego pomocnictwa części ogólnej Kodeksu karnego, w tym art. 22 k.k. i 23 k.k. Swoistość pomocnictwa określonego w art. 152 § 2 k.k. polega również na tym, że bezprzedmiotowe są rozważania, czy przestępstwo to jest popełnione, mimo że nie dojdzie do przerwania ciąży z jakichkolwiek powodów. Znamiona czynu zostały tak określone, że realizacja wszystkich przez sprawcę stanowi dokonanie tego czynu. Przestępstwo z art. 152 § 2 k.k. jest z tego powodu (budowy znamion) przestępstwem formalnym – bezskutkowym. Jego bezskutkowość przejawia się również w tym, że, podobnie jak przy pomocnictwie z art. 18 § 3 k.p.k., sprawca odpowiada karnie bez względu na to, czy pomoc wzbudziła w kobiecie ciężarnej zamiar aborcji czy tylko upewniła w chęci wykonania tego zabiegu, oraz bez względu na to – jak wspomniano – czy przez tę kobietę podjęte zostały jakiekolwiek kroki zmierzające do przerwania ciąży.

Z tych wszystkich względów nie ma znaczenia miejsce, gdzie (w jakim kraju i pod rządem jakiej ustawy obowiązującej w tym kraju) dokonano aborcji. Wypełnienie znamion czynu z art. 152 § 2 k.k. konfrontuje się tylko z ustawą obowiązującą w miejscu popełnienia tego czynu, a nie w miejscu, w którym kobieta poddaje się aborcji. W myśl art. 6 § 2 k.k. miejscem popełnienia czynu, o znamionach określonych w ustawie, jest miejsce działania sprawcy. Ujmując innymi słowy myśl wyrażoną w poprzednim zdaniu i uwzględniając treść art. 6 § 2 *in princ.* k.k., wystarczy zbadać, czy sprawca udziela pomocy w przerywaniu ciąży z naruszeniem przepisów ustawy miejsca popełnienia przestępstwa (tu – ustawy polskiej). Skoro popełnienie czynu w formie dokonania nastąpiło w Polsce,

co wynika z jego opisu, to znamiona tego czynu należy odnosić do ustawy polskiej w tej części, w której określa legalne warunki przerwania ciąży. Celnie wskazano w piśmiennictwie, że w znamieniu „z naruszeniem przepisów ustawy” chodzi o to jedynie, by przerwanie ciąży było sprzeczne z tymi właśnie przepisami (polskimi), a sprawca udzielał np. pomocy do takiego przerwania (zob. K. Burdziak: glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2014 r., sygn. akt IV K 257/14 – WPP 2017, nr 2, s. 101). W glosie tej i w innych wypowiedziach wyrażonych w piśmiennictwie, prezentowano podobne stanowisko, jak we wskazanym wyżej wyroku (zob. J. Potulski [w] System Prawa Karnego, Przepięstwa przeciwko dobrem indywidualnym, t. 10, s. 212 – 215, Warszawa 2016, M. Królikowski [w] Kodeks karny, Część szczególna, t. I. Komentarz, art. 117 – 221, s. 294, Warszawa 2017, A. Zoll [w] red. W. Wróbel, A. Zoll, Kodeks karny. Część szczególna, t. II. Komentarz do art. 117 – 211a, s. 333, Warszawa 2017, R. Kokot [w] red. R. A. Stefański. Kodeks karny. Komentarz, s. 949, Warszawa 2018, V. Konarska – Wrzosek. Komentarz do art. 152 Kodeksu karnego, el. 2018).

Trafnie zatem zarzucono w kasacji, że doszło do rażącego naruszenia prawa materialnego – art. 152 § 2 k.k., poprzez wadliwą jego wykładnię, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Dlatego podlegał on uchyleniu.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd odwoławczy będzie związany wyrażonymi wyżej zapatrywaniami prawnymi, co oczywiście nie przesądza o treści ostatecznego rozstrzygnięcia.